

STOCKHOLMSKÄLLAN

► LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN: www.stockholmskallan.se

Fängelse för sitt ja till preventivmedel

■ ■ Den 7 april 1910 sparkade den socialistiska agitatorn och redaktören Henrik "Hinke" Bergegren (1861-1936) i gång sin föreläsningsskampanj "Kärlek utan barn" på Folkets Hus i Stockholm. Syftet med kampanjen var att sprida kunskap om preventivmedel till Stockholms och Sveriges månghövdade arbetarklass.

Text: Jonas Hammervald

Preventivmedel i sig var inget nytt 1910. Vad som var nytt var att en Sveriges främsta folktalare här och nu i offentlighetens ljus propagerade för att preventivmedel skulle användas.

Huvudbudskapet i Bergegrens föreläsning var att den svenska arbetarklassen framfödde alldeles för många barn vilka p.g.a. fattigdom och trångboddhet allt som oftast for illa och själva blev predestinerade till ett liv i vidare armod. För att råda bot på denna utveckling förespråkade Bergegren i sitt anförande att arbetarklassen själva borde ta kontroll över sitt barnaallstrande och det med hjälp av redskap som preventivmedel.

Från de konservativa myndigheternas sida såg man inte med blida ögon på Bergegrens utspel. Bruket av preventivmedel sågs av

dessa krafter som ett brott mot Guds bud och som en väg mot ett nationellt självmord, då man fruktade att ett ökat användande av preventivmedel skulle leda till en drastisk befolkningsnedgång.

Efter fem föreläsningar, alla hållna på Stockholms Folkets Hus och inför fullsatta åhörarsalar, slog myndigheterna den 28 april 1910 till och lät häkta Bergegren anklagad för att ha sårat "allmänhetens tukt och sedlighet".

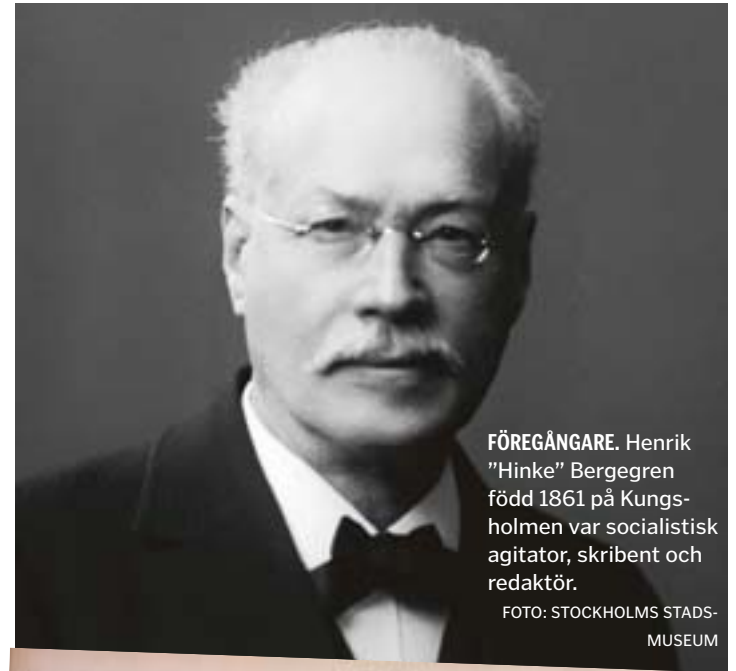
En dryg månad senare inleddes den påföljande rättegången mot Bergegren vid Stockholms rådhusrätt. Som åklagare uppträdde stadsfiskalen Nils Olof Valentin. Bergegren företrädde sig själv.

Dom i målet avkunnades först den 14 december och ledde till att Bergegren helt frikändes. Stads-

”Anklagad för att ha sårat ”allmänhetens tukt och sedlighet”.

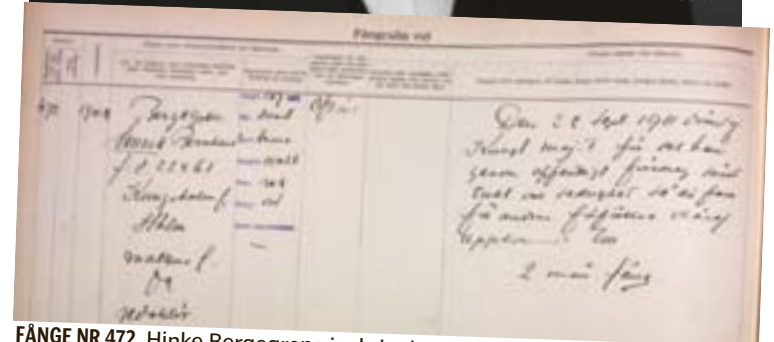
fiskal Valentin och hans konservativa uppbackare lät sig dock inte nöjas vid detta, utan tog fallet vidare till både Svea Hovrätt och Högsta Domstolen. I den sistnämnda instansen dömdes Bergegren den 22 september 1911 till två månaders fängelse för de åsikter han fört fram i "Kärlek utan barn"-anförandet. Den 17 oktober samma år började han att avtjäna sitt fängelsestraff ute på kronohäktet på Långholmen.

Under tiden som rättegångarna mot Bergegren pågick antog riksdagen, till stor del till följd av den intensiva samhällsdebatt om ämnet som satts i gång i spåren av "Kärlek utan barn"-kampanjen, en ny lag, populärt benämnd "Lex Hinke", som förbjöd försäljning och marknadsföring av preventivmedel. Först vid årsskiftet 1937-38 kom sagda lag att dras tillbaka och preventivmedel att legaliseras i Sverige.

FÖREGÅNGARE. Henrik "Hinke" Bergegren född 1861 på Kungsholmen var socialistisk agitator, skribent och redaktör.

FOTO: STOCKHOLMS STADS-
MUSEUM

FÄNGE NR 472. Hinke Bergegrens inskrivningsrulla i Kronohäktet Långholmen från 1911. Se fler bilder på Stockholmskällan.

FOTO: STOCKHOLMS STADSARKIV